

SKRB ZA DRUGO GENERACIJO: KULTURNA INVESTICIJA ZA OHRANITEV SLOVENSKE PRIPADNOSTI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE (PRIMER SNPJ)

Irena Milanič

COBISS 1.01

Slovenska narodna podporna jednota (SNPJ) se je v dvajsetih letih dvajsetega stoletja znašla pred pomembnim izzivom: kako pritegniti v svoje vrste nove sile in si s tem zagotoviti neprekinjen obstoj. V dvajsetih letih so v Združenih državah Amerike začeli veljati zakoni o nacionalnih kvotah, *Immigration Quota Acts*, ki so močno omejili priseljevanje predvsem iz južne in vzhodne Evrope.¹ Posledica je bila izsušitev tradicionalnega dotoka novih članov predvsem iz vrst novih priseljencev. Obstoj jednote je bil vedno bolj odvisen od postopne aktivne vključitve otrok slovenskih priseljencev v organizacijo.

Slovenski priseljenci so ustanovili *SNPJ* leta 1904 v Chicagu in kmalu je imela organizacija podružnice v vseh večjih in manjših slovenskih naselbinah po Ameriki. Ustanova je nudila članom socialno zavarovanje, obenem pa je imela važno kulturno in socialno vlogo. Medtem ko je bil centralni odbor predvsem poslovne narave, so lokalna društva prirejala plese, piknike, športna srečanja, dramske in pevske večere. Prav privlačnost in delovanje teh perifernih centrov sta pripomogla k poslovnemu uspehu celotne organizacije. S postopno vključitvijo mlajših članov v lokalna društva se je pojavila potreba po uvedbi določenih sprememb. Pri *SNPJ* so že leta 1913 organizirali Mladinski oddelek, ki je zdravstveno kril otroke do šestnajstega leta, vendar je mladinsko članstvo ostajalo pasivno in neorganizirano.

Že leta 1919 je prišlo do odločitve, da bodo začeli izdajati dvojezično mladinsko glasilo, takoj ko bo doseženih 1.000 naročnikov.² (Zavertnik 1925: 612) Z novo revijo bi se ustanova obračala na vse mlade člane in jih pritegnila k bolj aktivnemu udeleževanju. Po združitveni konvenciji *SNPJ* in *Slovenske delavske podporne zveze*, ki se je vršila septembra 1921, je glavni odbor januarja 1922 odločil, da bo prva številka *Mladinskega lista–Juvenile* izšla julija istega leta. Do tedaj so zbrali 3.321 naročnikov. (Zapisnik glavnega odbora, julij 1922: 5)

Drugi pomemben korak jednote na poti pridobivanja mlajšega članstva je bilo ustanavljanje angleško poslujočih društev. Prvo je bilo društvo *Pioneer 559* iz Chicaga, ki so ga ustanovili novembra 1925. Uvajanje angleščine ni potekalo brez polemik in nasprotovanj, največkrat s strani starejših članov, ki so se bali, da se bodo taka društva izneverila izročilu ustanoviteljev. Dejstva so pokazala, da je bila izbira neizbežna in nujna za ohranitev jednote. Deset let kasneje je v sklopu *SNPJ* delovalo

¹ To sta bila Emergency Quota Act iz leta 1921 in National Origins Act iz leta 1924.

² »Čas beži! – Na agitacijo za *Mladinski list*.« *Prosveta*, 4. 6. 1919, 131, 4.

dvainosemdeset aktivnih angleško poslujočih krožkov. Leta 1935 pa je članstvo društva *Pioneer* naraslo z začetnih petindvajset na petsto devetintrideset članov, med katerimi je bilo sto dvanajst otrok.³ Kmalu po ustanovitvi prvih angleško poslujočih društev se je pojavila zahteva, da bi imelo Jednotino glasilo *Prosveta* tedensko stran v angleščini. Do tega je prišlo konec leta 1925, vendar ne brez predhodnih živahnih razpravljanj tako v Jednotinih glasilih kot po društvih.⁴

Odpiranje *SNPJ* mlajšim silam je bilo postopno, a neizbežno. Nekateri daljnovidni člani so zgodaj opazili nujno čimvečjega vključevanja mladih. Tako že v prvi številki *Mladinskega lista–Juvenile* beremo, da je bil namen lista tudi pomagati pri ustanavljanju neodvisnih mladinskih krožkov, vendar je slednje dolgo časa ostalo le na papirju.⁵ Šele po enajsti redni konvenciji v Clevelandu maja 1937 so leta 1938 po slovenskih naselbinah začeli ustanavljati neodvisne *Juvenile Circles*. V okviru teh krožkov so se prirejale različne dejavnosti, kot so dramski, šiviljski in filatelistični krožki, organizirali so se pevski zbori, razne športne ekipe in šole slovenskega jezika. Ta društva so delovala avtonomno, čeprav je imelo vsako upravitelja iz vrst starejšega članstva.

Mladinski krožki in v prvi vrsti prav upravitelji so se soočali z vrsto težav. Nekatera društva so se spopadala z nizko udeležbo na rednih sestankih.⁶ Upravitelji mladinskih krožkov so se pritoževali nad pomanjkanjem vezi med krožki in tudi sodelovanje med društvi mlajših in starejših članov je bilo večkrat težavno.⁷ Krivci so bili seveda na obeh straneh: starejši člani so se pritoževali, da »mladina se nič ne briga za vprašanja, ki so nam bila pri srcu.« Mladina pa je govorila, kako »angleško-poslujoča društva ne dobijo tiste potrebne kooperacije od starejših članov in društvenih odbornikov.« (Vider 1939: 5) Marsikateremu starejšemu članu ni bilo po godu, da je *SNPJ* podpirala s finančnimi sredstvi športne dejavnosti mladinskih krožkov. (Molek 1938: 4) Vendar je prav gojenje športnih dejavnosti pripomoglo, da so se vezi okrepile in to ne samo znotraj posamičnega društva, ampak tudi med različnimi društvi, ki so tako lahko tekmovala med sabo. Koordinatorji pa so skušali navezati stike s starejšim članstvom predvsem tako, da so spodbujali prisotnost staršev na sestankih, prireditvah in

³ Mary Jugg Molek, *The Pioneer, a Record of Efforts and Achievements, of the Pioneer Lodge (1925-1935)*, 5 in 8.

⁴ Glej »Zapisnik osme redne konvencije *SNPJ*, v Waukeganu, Illinois, 14.–26. septembra 1925.« *Prosveta* 19. 9. 1925, 3-8; 24. 9., 1, 3-4 in »Razprava o angleškem glasilu *SNPJ*.« *Prosveta* 28. 10. 1925, 3; 4. 11., 3; 11. 11., 3; 18. 11., 3; 25. 11., 3, 6 ter *Mladinski list–Juvenile*, 1925, IV, 10, 305; 11, 336-7; 12, 369.

⁵ »Naš namen in cilj«, *Mladinski list–Juvenile*, 1922, I, 1, 4.

⁶ Na primer, pisma, objavljena v rubriki »Our Own Juvenile Circles of the S. N. P. J.« *Mladinski list–Juvenile*, 1939, XVIII, 1, 13 in 2, 13 (Circle 1, Walsenburg, Colo.); 1939, XVIII, 9, 23 in 12, 24 (Circle 13, Cleveland, O.); 1939, XVIII, 9, 25 (Circle 21, Sharon, Pa.); 1940, XIX, 1, 31 (Circle 20, Aguilar, Colo.); 1940, XIX, 7, 23 (Circle 26, Chicago, Ill.) in 1940, XIX, 10, 26 (Circle 25, Delagua, Colo.).

⁷ Glej pismo Fannie Milavec, *Mladinski list–Juvenile*, 1939, XVIII, 4, 24 in poročila upraviteljev glavnemu odboru. *SNPJ Juvenile Department, Reports of Juvenile Circles 1939-1941*, IHRC: *SNPJ*, folder 60.

razstavah. Sposobno in prizadevno vodstvo ter sodelovanje med mlajšim in starejšim članstvom sta bila pogoja za uspešen in dolgotrajen obstoj mladinskih krožkov.

Ob postopnem vključevanju mladih v Jednoto je bil *Mladinski list–Juvenile* pomembna vez med vodstvom organizacije in mladimi člani.⁸ Obenem je s svojo razširjenostjo ustvarjal pomembno kontaktno mrežo med različnimi člani po vsej Ameriki. Leta 1924 se je *Mladinski list–Juvenile* tiskal v 5.300 izvodih in vsaka družina je dobila po en izvod neglede na število otrok. Leta 1929 je bilo v Mladinskem oddelku 19.331 članov in naklada se je zvišala na 8.200 izvodov. V času gospodarske krize pa se je znižala za šeststo izvodov, saj je takrat tudi Jednota doživela občuten padec članstva.⁹ Šele z letom 1938 je Mladinski oddelek in z njim *Mladinski list–Juvenile* dobil nov zagon, saj se je enajsta redna konvencija ukvarjala tudi z vprašanjem, kako povečati mladinske vrste in kako pospešiti Jednotino delo med mladimi. List je tedaj postal glavni dejavnik pri pridobivanju mladih sil. Mladinska kampanja je bila leta 1939 izredno uspešna, saj je Jednoti prinesla 2.586 novih članov.¹⁰

Do leta 1938 se je revija delila na dva dela: prvi del je bil v slovenščini, drugi pa v angleščini. Odločitev za dvojezičen list je bila še posebno pomembna. Na eni strani se je revija odpirala tistim članom, ki slovenščine niso ali so jo težko razumeli, na drugi strani pa je ohranjala in vzpodbujala rabo slovenščine pri tistih, ki so jo doma prevzeli od staršev. Izdajanje izključno angleškega glasila pa bi lahko predstavljalo nevarnost ločitve med mlajšim in starejšim članstvom. V obeh delih revije so bile prve strani odmerjene literarnim prispevkom, ostale pa stalnim rubrikam in poljudnoznanstvenim člankom.

Začetki novega mladinskega glasila so bili skromni in enostavni. Prvi urednik lista, šestindvajsetletni Jakob Zupančič, je prvič opravljal to nalogo. Primanjkovalo mu je dopisnikov, predvsem pa izkušenih sodelavcev. Delal je doma, saj prvi urednik lista ni imel niti svojega urada. Do službe urednika je prišel povsem nepričakovano, saj v svojih spominih piše, da ni nikoli pomislil na tako službo, čeprav je v stari domovini napisal nekaj pesmi in igrice za dijaški list. (1972: 237) Zupančič se je zgledoval pri revijah priseljenjskih ustanov drugih narodnosti, na primer pri mesečniku *Svobodná škola*, ki ga je izdajala *Češka svobodomiselná šolska ustanova* (*Bohemian Freethinking School Society*) že od leta 1896 dalje. Reviji sta si bili podobni vsebinsko in oblikovno, čeprav so *Svobodno školo* tiskali izključno v češčini. Jakob Zupančič je občudoval sposobnost ohranjanja rodnega jezika pri mlajših generacijah Nemcev in Čehov. Glavni razlog, da je njihov »tretji rod« popolnoma obvladal materinščino, je pripisoval veliki skrbi za mladino in velikemu vlaganju v zanje namenjeno časopisje.¹¹

⁸ Glej Majda Kodrič, »The Press as a Link Between the Leaders and the Rank and Life of an Ethnic Fraternal Organization: Handling the Situation of Second Generation Membership in the KSKJ's Organs.«

⁹ Konec leta 1937 je bilo v Mladinskem oddelku le 13.695 članov.

¹⁰ »Mladinska kampanja prinesla 2586 članov.« *Prosveta*, 18. 1. 1939, 1.

¹¹ »Osma redna konvencija *SNPJ*«, štirinajsta seja, 24. 9. 1925, 1 in 3 in »Zapisnik letnega zborovanja skupnega glavnega odbora *SNPJ*, ki se je vršilo v dneh 2., 3. in 5. februarja 1925«, 33.

Kljub skromnim začetkom je bilo zanimanje za list spodbudno, tako da je leta 1923 podvojil strani s šestnajst na dvaintrideset. Za revijo so se najbolj navduševali člani iz manj številnih naselbin, v katerih je *Mladinski list–Juvenile* predstavljal eno redkih vezi z ostalim svetom in s sovrstniki. Že na začetku je list imel rubriko z dopisi bralcev »Naš kotichek«, ki je po eni strani uredniku omogočala pristen stik z bralci, po drugi strani pa je bila neposreden pokazatelj priljubljenosti lista. Leta 1924 je urednik prejemal za objavo okoli petdeset pisem mesečno.¹²

Zupančič se je zavzemal, da bi *Mladinski list–Juvenile* postal učitelj materinščine in priročnik pri učenju slovenskega pisnega jezika. Otroci priseljencev so slovensko bolj ali manj znali govoriti, pisanje in branje pa jim je šlo težko. Ohranjanje slovenskega jezika je bilo v prvi vrsti odvisno od družine same, Zupančičev namen je bil nuditi slovnico, ki bi olajšala delo staršev pri razlagi slovenskega jezika. Tako je na zadnjih straneh lista uvedel rubriko »Practical Slovenian Grammar« in jo z vztrajnostjo obdržal ves čas svojega urednikovanja. Zupančiča je julija 1926 nadomestil Andrej Kobal. Tudi on je postal odgovorni urednik mladinskega glasila nepričakovano. V svoji avtobiografiji *Svetovni popotnik pripoveduje* se spominja, kako je nekega dne v juniju prišel do njega glavni urednik *Prosvete*, Jože Zavertnik, in mu kratkoma lo dejal, da bo v bodoče on urejal *Mladinski list–Juvenile*.¹³

Kobal je želel slovensko kulturo čimbolj približati mladi publiki, zato jo je nagoovoril v angleščini – jeziku, ki ga je najbolj uporabljala in tudi najbolje razumela. Tako piše v svojih spominih:

Med triletnim urejevanjem *Mladinskega lista* sem neštetokrat prejel prošnje od staršev, da bi jim za otroke preskrbel angleško knjigo o Sloveniji, spisano, če mogoče, za otroke ali pa v obeh jezikih, tako da bi pri razlaganju razumeli tudi starši. Odbor jednote sem pregovoril, da so odobrili naročilo precejšnje zaloge mladinskih knjig iz domovine, ali te niso bile prikladne za Ameriko. Skušal sem v mesečniku zadostiti potrebam z opisi Slovenije, njenih običajev in pisateljev. Čeprav vse skupaj ni moglo biti več kot kaplja v morje, se mi je dotično pisanje zdelo koristno. (Kobal 1975, I: 113)

Pod novim uredništvom je tako angleški del dobil nov zagon. Kobal je zaupal v moč slovenske literarne dediščine. S posredovanjem del iz slovenske literarne zakladnice je želel vzbuditi v mladih bralcih ponos in spoštovanje do slovenskih korenin. Kultura je bila po njegovem mnenju najpomembnejša sestavina nekega naroda. Slovenstvo je imel za odprt pojem, ki ni temeljil zgolj na jeziku. Spoznal je, da se slovenska etnična identiteta pri otrocih slovenskih priseljencev lahko uspešno veže na delovanje organizacije in njenih društev. Poleti 1928 je imel predavateljsko turnejo po slovenskih naselbinah po vsej Ameriki. V svojih spominih piše o tem, kako so ga

¹² »Zapisnik zborovanja glavnega izvršnega in nadzornega odbora, ki se je vršilo dne 30. in 31. julija 1924«, 36.

¹³ »Ni vprašal, če tako želim in če imam čas za dodatno odgovornost. [...] Urejeval sem *Mladinski list* do konca leta 1928. To delo mi je najbolj ugajalo, ker sem nemoteno od političnih zahtev nadaljeval v istem tonu in slogu kot Zupančičeva.« (Kobal 1975, I: 86)

v vseh naselbinah prosili, naj govori predvsem otrokom in v angleščini. (Kobal 1975, I: 112-3) Vsebina njegovih predavanj je bila raznolika: življenje in navade Slovencev v Evropi, slovenska kultura v primerjavi z ameriškim življenjem, slovenska zgodovina in literatura, slovensko družinsko življenje in slovenske organizacije v Ameriki.¹⁴ Mladi so v *Mladinski list–Juvenile* navdušeno poročali o srečanju z urednikom in o njegovih predavanjih.¹⁵ V *Mladinskem listu–Juvenile* je Kobal objavil tudi mnogo svojih izvirnih proznih in pesniških del. Snov je črpal iz dopisov bralcev in iz lastne izkušnje ter prikazoval predvsem svoje doživljaje med prvo svetovno vojno.

Mladinski list–Juvenile je znatno okrepil zbor sodelavcev, začeniši z julijem 1929, ko je mesto glavnega urednika Jednotinih publikacij nastopil Ivan Molek. To funkcijo je ohranil celih petnajst let. Novo uredništvo so poleg Molka sestavljali še pomožni uredniki Louis Beniger, Anton Slabe in Anton Garden. Uredništvo je vedno več prostora dodeljevalo originalnim slovenskim in angleškim literarnim prispevkom, ki so jih pisali »domači« slovensko-ameriški sodelavci. Ti so dejansko pripomogli k priljubljenosti lista med mladim članstvom.¹⁶ Najprej se je okrepila slovenska stran lista s prispevki Katke Zupančič, Anne Praček Krasna in Ivana Jonteza. Za angleški del je od leta 1932 pisala Mary Jugg, kasneje pa še Louis Jartz, Milan Medvešek, Joseph Drasler, Ann K. Medvešek, Ernestine Jugg, Steven Kerro in Helen Ambrozich. Občasno so se z izvirnimi besedili oglašali Anne Golob, Frank Sodnikar, Anthony J. Klančar in Ann Kodelja.

Tudi dopisovalci *Mladinskega lista–Juvenile* podobno kot uredniki niso bili poklicni pisatelji in pesniki, ampak so se s to dejavnostjo skoraj vedno srečali slučajno. Spomini in članki nekaterih dopisovalcev potrjujejo pomen urednikov pri pridobivanju novih sodelavcev in spodbujanju k pisanju prispevkov. Urednikove pozitivne besede ob začetnih literarnih poskusih so v mnogih primerih utrdile zavest piscev in odločilno pripomogle, da so s pisanjem nadaljevali.¹⁷ Dopisovalci priseljskih listov so bili tudi vsestranski kulturni delavci. Katka Zupančič je sodelovala pri čikaškem dramskem odseku Socialističnega kluba št. 1 *Jugoslovanske socialistične zveze* kot režiserka, suflerka in dramatičarka. V angleško poslujočem društvu *SNPJ Pioneer 559* je skupaj z Louisom Benigerjem od decembra 1930 vodila sobotno popoldansko šolo slovenskega jezika. Anna Praček Krasna je v letih 1931-32 imela po slovenskih

¹⁴ *Mladinski list–Juvenile*, »Beležke«, 1928, VII, 7, 206.

¹⁵ Na primer, pisma, objavljena v »Našem koticu – Chatter Corner«, *Mladinski list–Juvenile*, 1928, VII, 9, 284; 10, 300 in 319; 1929, VIII, 3, 94. Vendar je zaradi teh predavanj urednik Kobal prišel navzkriž z vodstvom *SNPJ*, saj so ga nekateri člani napadali, da njegova predavanja niso žela zadovoljivega zanimanja in so imela razmeroma nizko udeležbo. Očitali so mu, da je čas in še posebno denar Jednote zapravljaj za svoje počitnice. (Zapisnik devete redne konvencije *SNPJ*, v Chicagu, Ill., 13.–25. maja 1929, 135-140)

¹⁶ Glej pisma *Mladinski list–Juvenile*, 1930, IX, 2, 29; 7, 206; 8, 238; 9, 270; 11, 335; 1931, X, 1, 14; 2, 44; 4, 112 in 126; 9, 269 in 270; 12, 376; 1934, XIII, 2, 48 in 64; 3, 89; 9, 288; 11, 349; 12, 364.

¹⁷ Ivan Jontez in Anna Praček Krasna na primer v svojih spominih govorita o Ivanu Molku kot o njunem učitelju oziroma starešini. (Krasna 1980: 147; Jontez 1936: 12)

društvih predavanja v sklopu *Jugoslovanske socialistične zveze*. Mary Jugg je v Chicagu v letih 1934-36 vodila otroško skupino Rdečih sokolov *Jugoslovanske socialistične zveze*. Ko so se leta 1938 ustanovljali neodvisni mladinski krožki, je bila neposredno soudeležena pri njihovem organiziranju. Med dopisovalkami sta bili tudi upraviteljici mladinskih krožkov, Ann K. Medvešek, ki je načelovala clevelandskemu Krožku 13, in Helen Ambrozich, ki je nadzorovala Krožek 18 iz mesta Milwaukee, Wisconsin. To dokazuje tesno povezanost med dejanskimi potrebami mlade publike in literarno produkcijo, ki jo je nudil *Mladinski list-Juvenile*. Dramska besedila, objavljena v *Mladinskem listu-Juvenile*, so največkrat imela prav ta namen: nuditi mladinskim krožkom igre za takojšnje uprizoritve. Dramske enodejanke so v list odpošiljali poleg Helen Ambrozich tudi Katka Zupančič, Mary Jugg in Louis Jartz.

Prvo obdobje Molkovega urednikovanja označuje gospodarska kriza. Ta se kaže v vsebinah prispevkov *Mladinskega lista-Juvenile*, kjer prevladuje realističen pristop, ki pa dobi pri posameznem avtorju samosvoj izraz. Katka Zupančič je za list pisala predvsem slovenske pesmi za otroke, za katere je značilna izredna sproščenost in igrivost pri prikazovanju otroškega sveta, tudi ko govori o sodobnem dogajanju. Čeprav avtorica otroštva nikoli ne interpretira kot brezskrben raj, zna izluščiti življenjskost in iskrenost otrok in ju uspešno pretvoriti v izrazno razsežnost svojih pesniških besedil. Njena poezija je enostavna, kljub temu pa se pesnica spretno izogiba direktne didaktičnosti. Pri nekaterih pesmih, izštevankah in otroških igrah se navezuje na ljudsko izročilo Bele krajine, od koder je bila doma.

Drugačen pristop ima Anna Praček Krasna. Njena dela imajo močan avtobiografski pečat: pesnica obuja spomin na svojo domovino, rodno Primorsko, preko impresij iz narave in spominov na osebe ter kraje. Mnoga njena besedila so politično angažirana, saj se Krasna ubada z vprašanjem Primorske pod italijansko zasedbo. O stari domovini je pisala tako v slovenščini kot v angleščini in tako bistveno prispevala k bližanju in poznavanju Slovenije med otroki slovenskih priseljencev. Drugi pomemben tematski sklop v besedilih Anne Praček Krasne so pesmi in zgodbe, ki prikazujejo življenja ljudi v revnih predelih ameriških mest v času gospodarske krize. Junaki njenih del niso samo slovenski priseljenci, ampak vsi prebivalci najnižjih slojev v ameriški družbi. Krasna občasno zavzame otroško perspektivo, a njeni junaki gledajo na svet okoli sebe vedno trezno in resno. Nekatere pesmi z družbeno kritično vsebino spadajo v proletarsko literaturo tridesetih let.

Mary Jugg dodaja pesmim s socialno tematiko še druge motive. Tako poudarja pomembnost pravilne izobrazbe in znanosti, ki bi morali biti na razpolago celotnemu človeštvu. Pesnica prehaja od obsodbe sistema na iskanje prvobitnih razlogov ustaljenosti družbenih razmer in zaključuje, da mora posameznik prevzeti bolj odgovoren odnos do družbe. Hkrati se preko osebne refleksije zaveda strahov in problemov, ki hromijo posameznika v trenutku, ko želi kaj spremeniti. Pesmi Mary Jugg se razlikujejo od sočasne poezije drugih dopisovalcev *Mladinskega lista-Juvenile* tudi iz formalnega vidika. Mnogo njenih pesmi je napisanih v prostem verzu, odlikuje jih slogovna dovršenost in izdelane prispodobе. Njeno uvajanje prostega verza v sloven-

sko-ameriško poezijo predstavlja pomembno odpiranje slovensko-ameriške književnosti vplivom širše ameriške poezije.

Proza Ivana Jonteza je realistično-naturalistično prikazovanje življenja slovenskih družin v Ameriki in v prejšnji domovini. Jontez se večkrat v slovenščini obrača na starše in želi s svojimi proznimi prispevki pomagati razrešiti nesporazume med priseljenci in njihovimi otroki. Ukvarja se s problemom pravilne vzgoje, ki mora sloneti predvsem na pogovoru med starši in otroki. Tudi proza Milana Medveška ne prinaša vsebinskih novosti, čeprav je na nekaterih mestih že opazen ameriški vpliv. Zgodbe, ki se dogajajo v stari domovini, vsebujejo pustolovske detajle, s katerimi avtor gradi napetost, in pogosto slonijo na dejanjih osamljenega, individualiziranega junaka, ki lahko računa le na lastne sposobnosti. V zgodbah, ki se odvijajo v novi domovini, pa Medvešek uvaja nove vsebine in se tako na primer ukvarja s problemom rasnih predsodkov in s problemom razširjenosti kajenja med mladimi.¹⁸ Tudi angleški prozni prispevki Josepha Draslerja prinašajo nove »ameriške« elemente: največkrat imajo pustolovsko vsebino, kjer so junaki mladoletni fantje, ki se nepričakovano znajdejo v težavah. Njegove zgodbe izražajo pristen stik z naravo in se v celoti dogajajo na ameriških tleh.

Z letom 1938 se literarni del *Mladinskega lista–Juvenile* postopoma spremeni. Mnogo več je otroških zgodb in pesmic, ki jih poleg Katke Zupančič prispevata tudi sestri Mary in Ernestine Jugg. V teh letih se s pesmimi oglašata tudi Steven Kerro, in sicer s povsem novimi motivi, ki dokazujejo, da je čas gospodarske stiske mimo. Kerro se v pesmih spominja svojega otroštva v času krize, a pomanjkanje ostaja le postranski detajl. Pesnik primerja obdobje veselega in brezskrbnega otroštva v revnih kolibah s sedanjim časom, ko se mora soočiti z novimi problemi odraslega človeka, ki išče svoj prostor v sodobni družbi.¹⁹ Po letu 1938 postaja *Mladinski list–Juvenile* vedno bolj glasilo novoustanovljenih mladinskih krožkov, dobi novo preobleko, kjer ni več razlikovanj med slovenskimi in angleškimi besedili, postane privlačnejši s številnimi rubrikami in nagradnimi vprašanji. Te rubrike so največkrat pripravljale upraviteljice krožkov, kar je ponoven dokaz neposrednega stika med listom in bralci.²⁰

Ustanovitev *Mladinskega lista–Juvenile* se je z leti izkazala kot najpomembnejša investicija za bližanje mladih k organizaciji *SNPJ* in tudi za pridobivanje novih članov. V tridesetih letih, ko je bil list na svojem vrhuncu, je prinašal izredno raznoliko vsebino in bil namenjen tako otrokom kot najstnikom, nekateri njegovi prispevki pa so bili literarno-že tako dovršeni, da so bili primerni tudi za starejšo publiko. Nje-

¹⁸ Na primer v zgodbah »Tudi zamorci so ljudje«, 1937, XVI, 3: 67-8 in »The Two Choices«, 1938, XVII, 10, 20.

¹⁹ Kot v pesmih »Be it Ever So«, 1939, XVIII, 5, 9; »Coal Tipple«, 1940, XIX, 2, 7; »Workmen, Grant My Wish«, 1939, XVIII, 9, 2; »A Sensitive Soul«, 1940, XIX, 6, 2.

²⁰ To so bile Ann K. Medvešek, ki je od leta 1939 urejevala rubriko iger in nasvetov za zabave »When We Play«, Marge Jeric, upraviteljica clevelandskega Krožka 38, je urejala rubriko »Let's Play Games« leta 1943, februarja 1944 pa je to rubriko nadomestil kotichek »Fun and Frolic«, ki ga je pripravljala Ann Spanemann, upraviteljica Krožka 26 iz Chicaga.

goví dopisovalci in uredniki so bili poznani med bralci ne samo kot pisatelji in pesniki, ampak tudi kot vsestranski kulturni delavci. Ključ njegovega uspeha je bil tako v njegovi povezovalni vlogi kot v prizadevnosti njegovih piscev. Revija je pokazala veliko prožnost, kar ji je omogočilo, da se je pod imenom *The Voice of Youth* ohranila do danes. *Mladinski list–Juvenile* je pripomogel k postopnemu vključevanju mladih v *SNPJ* in tako prispeval, da se je nadaljevala tista kulturna, združevalna razsežnost, ki je omogočila, da se je pri *SNPJ* ohranil občutek slovenske pripadnosti do današnjih dni.

LITERATURA

- Jontez, Ivan: »Po slovenskem literarnem klanecu v Ameriki.« *Prosveta* 1. 7. 1936: 12.
- Jugg, Mary Molek: *The Pioneer, a Record of Efforts and Achievements, of the Pioneer Lodge (1925-1935)*. Chicago: *SNPJ*, 1935.
- Juvenile Department, Reports of Juvenile Circles 1939-1941*. Arhivsko gradivo: *SNPJ*, folder 60. Minneapolis, IHRC
- Kobal, Andrej: »Mladina in *SNPJ*.« *Prosveta* 27. 3. 1929: 2.
- . *Svetovni popotnik pripoveduje I, II*. Gorica: Mohorjeva družba, 1975, 1976.
- Kodrič, Majda. »The Press as a Link Between the Leaders and the Rank and Life of an Ethnic Fraternal Organization: Handling the Situation of Second Generation Membership in the KSKJ's Organs.« *Dve Domovini–Two Homelands* 2-3 (1992): 195-207.
- Krasna, Anna Praček: *Moja Ameriška leta*. Koper: Lipa, 1980.
- Molek, Ivan: »Pogovor s temi in onimi – Zadeva naših mladih.« *Prosveta* 27. 4. 1938: 4.
- n.a. »Čas beži! – Na agitacijo za *Mladinski list*.« *Prosveta* 4. 6. 1919: 4.
- »Razprava o angleškem glasilu *SNPJ*.« *Prosveta* 28. 10. 1925: 3; 4. 11. 1925: 3; 11. 11. 1925: 3; 18. 11. 1925: 3; 25. 11. 1925: 3, 6.
- Vider, F. A.: »Mi in naša mladina.« *Prosveta* 1. 2. 1939: 5.
- »Zapisnik trimesečnega zborovanja glavnega izvršnega odbora *SNPJ*, ki se je vršilo 26., 27. julija 1922.« *SNPJ*, škatla 4, mapa 9, 1920-22. Tipkopis. Minneapolis: IHRC.
- »Zapisnik zborovanja glavnega izvršnega in nadzornega odbora, ki se je vršilo dne 30 in 31. julija 1924.« *SNPJ*, škatla 3, mapa 12, 1924-25. Tipkopis. Minneapolis: IHRC.
- »Zapisnik letnega zborovanja skupnega glavnega odbora *SNPJ*, ki se je vršilo v dneh 2., 3. in 5. februarja 1925.« *SNPJ*, škatla 3, mapa 12, 1924-25. Tipkopis. Minneapolis: IHRC.
- »Zapisnik osme redne konvencije *SNPJ*, v Waukeganu, Illinois 14.–26. septembra.« *Prosveta* 17. 9. 1925: 3; 18. 9. in 19. 9.: 1, 3-8; 21. 9., 22. 9.: 1 in 3, 23. 9.: 1, 3-

5; 24. 9.: 1, 3-4; 25. 9.: 1, 3-4; 26. 9.: 1, 3, 5, 6; 28. 9.: 1, 3-4; 29. 9.: 1, 3; 30. 9.: 1, 3, 5; 1. 10.: 3-6.

»Zapisnik devete redne konvencije SNPJ, v Chicagu, Ill., 13.–25. maja 1929.« *SNPJ*, škatla 27. Ljubljana: ZRC SAZU–Inštitut za slovensko izseljenstvo.

Zavertnik, Jože: *Ameriški Slovenci*. Chicago: Slovenska Narodna Podporna Jednota, 1925.

Zupan(čič), Jakob. »Pet pomembnih desetletij mojega življenja.« *Slovenski izseljenški koledar 1973*. Ljubljana: SIM, 1972. 452-53.

SUMMARY

CONCERN FOR THE SECOND GENERATION: THE CASE OF THE SNPJ – A CULTURAL INVESTMENT FOR THE MAINTENANCE OF THE SLOVENE IDENTITY IN THE UNITED STATES

This paper is about how one of the biggest Slovene mutual benefit societies, the SNPJ (Slovenska narodna podporna jednota–Slovene National Benefit Society) tried to involve the young members in its organization. This contribution concentrates especially on the early history of the SNPJ at the beginning of the twentieth century when the SNPJ faced, for the first time, the challenging task of how to attract the children of Slovene immigrants. The SNPJ started officially admitting juvenile members in 1913, but they were generally passive members, being usually enrolled by their parents when they were born. Soon the benefit society realized the importance of involving this younger generation in its activities not only as an insurance company, but also as a cultural center.

The first important move was the establishment of the monthly youth magazine Mladinski list–Juvenile which was first published in July 1922. The beginning was modest. The first editor was Jakob Zupančič who was followed in 1926 by Andrej Kobal. From 1929 to 1944 the magazine was edited by Ivan Molek. During Molek's editorship there was a particular variety of contributions to the paper. In fact there were many constant and long time contributors such as: Katka Zupančič, Anna Praček Krasna, Ivan Jontez, Mary Jugg, Milan Medvešek and others. It is interesting to notice that these were not only writers or poets but they were also teachers of the Slovene language, lecturers, managers of the local circles, conductors of choruses and directors of dramatic performances.

1938 is an important year because the Juvenile Circles started to be organized. The magazine Mladinski list–Juvenile assumed the important role of creating connections between the scattered youth clubs throughout the American territory. Elected or appointed adult members supervised these Juvenile Circles which were separated from the adult sections. The success of the Juvenile Circles depended very much on

the enterprising spirit of the managers. The difficulties and challenges they faced in their supervising work will also be considered.